

WAŻNE SPRAWY POLSKICH RODZIN

PREZYDENCKIE SPOTKANIA OBYWATELSKIE

Materiały informacyjne
Opole, Luty 2013

**WAŻNE
SPRAWY
POLSKICH
RODZIN**

PREZYDENCKIE SPOTKANIA OBYWATELSKIE

Materiały informacyjne
Opole, Luty 2013

Zespół Autorów:

Aleksandra Walas, Kierownik Obserwatorium Integracji Społecznej Regionalnego Ośrodka Polityki Społecznej w Opolu

Agnieszka Okupniak, Zastępca Dyrektora w Departamencie Koordynacji Programów Operacyjnych Urzędu Marszałkowskiego Województwa Opolskiego

Barbara Słomian, Dyrektor Katolickiego Ośrodka Adopcyjnego i Opiekuńczego

Maria Rogaczewska, Projekt Społeczny UW, Instytut Socjologii UW

Ewa Niewożewska, Projekt Społeczny UW

Druk, oprawa:

Centrum Obsługi KPRP

Kancelaria Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej

ul. Wiejska 10

00-902 Warszawa

SPISTREŚCI

- 5 **List Ireny Wóycickiej**, Podsekretarz Stanu ds. społecznych w Kancelarii Prezydenta RP
- 7 **Część I.** Rodzina w życiu jednostki i całego społeczeństwa
- 10 **Część II.** Lokalne rozwiązania wspierające rodzinę w województwie opolskim
- 17 **Część III.** Przykłady dobrych praktyk

**Szanowna Pani,
Szanowny Panie,**

Zapraszamy Państwa do udziału w organizowanej wspólnie z Urzędem Marszałka Województwa Opolskiego pierwszej regionalnej debacie o ważnych sprawach polskich rodzin.

Zależy nam na Państwa uczestnictwie w tej dyskusji, a przez to wsparcie w tworzeniu programu polityki rodzinnej, który aktualnie powstaje w Kancelarii Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej.

Celem debaty jest wskazanie autorom wspomnianego programu rozwiązań, które odpowiedzą na realne potrzeby Państwa rodzin, znajdujących się w różnych sytuacjach życiowych i na różnym etapie życia. Zależy nam na uzyskaniu informacji o możliwościach rozwiązywania lokalnych kwestii polityki rodzinnej, na Państwa pomysłach na pokonywanie trudności przez działania inicjowane i realizowane w najbliższym rodzinie środowisku. Liczymy ponadto, iż debata stanie się impulsem do podjęcia zgłoszonych problemów także przez władze lokalne; że pozwoli na wypracowanie najbardziej oczekiwanych i możliwych do realizacji rozwiązań.

Liczba rodzących się w Polsce dzieci maleje. To rodzi obawy o przyszłość naszego kraju. Zastanówmy się więc wspólnie, jak zachęcić młodych ludzi do decydowania się na więcej niż tylko jedno dziecko? Jakie rozwiązania są potrzebne, aby osiągnąć ten cel, a jednocześnie nie narzucać nikomu sposobu życia czy np. tego, jak podzielone zostaną obowiązki w rodzinie? Czego oczekują młode generacje – jakiego wsparcia w ich życiowych problemach – aby nie ograniczały swoich planów dotyczących życia rodzinnego? Mamy nadzieję, że uczestnicząc w opolskiej debacie pomogą nam Państwo uzyskać odpowiedzi na te pytania.

Oczekujemy, że przekażą nam Państwo opinie o ważnych dla Państwa sprawach, ale też i propozycje, jak można usunąć bariery utrudniające rodzinom codzienne funkcjonowanie, przez jakie działania są one pokonywane w środowisku lokalnym i jak w te działania można zaangażować jak najwięcej osób i instytucji.

Gorąco zapraszamy do udziału w debacie. Podzielcie się Państwo z nami pomysłami, jak stworzyć w najbliższym otoczeniu rodziny przyjazny dla niej klimat.

Irena Wóycicka

Podsekretarz Stanu ds. społecznych
w Kancelarii Prezydenta RP

CZĘŚĆ I

Rodzina w życiu jednostki i całego społeczeństwa

Wśród wartości szczególnie cenionych w polskim społeczeństwie szczęśliwa rodzina jest od lat na najwyższych pozycjach – bez względu na wiek, wykształcenie czy miejsce zamieszkania pytanych o to osób. Także dom rodzinny – miejsce wspólnego przebywania rodziców i dzieci – **pozostaje synonimem spokoju i poczucia bezpieczeństwa**; miejscem azylu w sytuacjach zagrożenia, stresu i życiowych niepowodzeń.

Rodzina jest jednak wartością nie tylko indywidualną, ale też wskazywaną jako cenna z punktu widzenia całego społeczeństwa: tu rodzą się i wychowują nowi obywatele. Rodzice przekazują im podstawowe zasady życia w społeczeństwie i kształtują postawy życiowe, a inwestując w wykształcenie dzieci tworzą kapitał społeczny i ludzki – zasoby niezbędne zarówno dla rozwoju społecznego, jak i gospodarczego kraju. **Zdrowa rodzina jest w tym zakresie środowiskiem niezastąpionym: jej zadań nie jest w stanie właściwie wypełnić żadna instytucja i żadne inne środowisko.**

Tyle mówią o rodzinie badania i sondaże. Dlaczego więc, jeżeli w deklarowanych opiniach i wyrażanych ocenach jest tak wspaniale, rzeczywistość wygląda inaczej? Gdzie jest przyczyna tego, że młode pokolenie coraz później i coraz rzadziej decyduje się na posiadanie dzieci? Dlaczego słabnie trwałość związków małżeńskich?

Z wielu badań wynika, że młodzi Polacy chcieliby mieć więcej dzieci niż się ich ostatecznie rodzi. Deklaracje nie odpowiadają więc rzeczywistości. Warto zastanowić się, jakie istnieją przeszkody w realizacji planów rodzicielskich. Co więcej, w konfrontacji z realiami życia wraz z wiekiem aspiracje rodzicielskie młodych ludzi stają się coraz niższe.

Jedną z głównych barier w procesie podejmowania decyzji o posiadaniu dzieci są problemy związane z łączeniem pracy z życiem rodzinnym. Te napięcia występują najsilniej w okresie zwanym przez demografów *życiowymi godzinami szczytu*, które przypadają na okres wkraczania młodych ludzi w dorosłość, kiedy jednocześnie myślą oni o tym, by mieć dzieci i starają się realizować ambicje zawodowe na trudnym rynku pracy. Tu pojawia się problem kosztów posiadania dzieci, ponoszonych na przykład w związku z ograniczaniem – zwykle przez matki – aktywności zawodowej na rzecz opieki nad potomstwem. Obok tych utraconych dochodów, równoległe pojawiają się też koszty ponoszone przez rodziców w związku z wychowywaniem, opieką i edukacją dzieci. Rosną wydatki – maleją dochody. Nakłada się na to ograniczona dostępność i niedostateczna organizacja usług opiekuńczych i edukacyjnych dla dzieci. Czy złagodzenie tych ograniczeń przyczyni się do ułatwienia rodzinom spełnienia ich rodzicielskich zamierzeń? A w wymiarze ogólnospołecznym: czy dzięki temu w Polsce będzie rodzić się więcej dzieci?

Odpowiedzi na te i wiele innych istotnych problemów rodzin nie są proste chociażby z tego względu, że **pod pojęciem rodziny kryje się ogromna różnorodność**, poczynając od różnej wielkości, struktury, wielości sposobów funkcjonowania jej członków, wypełniania przypisanych ról, podziałów zakresu odpowiedzialności, aż po zróżnicowane potrzeby i oczekiwania. Żaden z typów czy modeli rodziny nie może być traktowany jako „jedyny słuszny”, a przez to kwalifikujący się do wspierania przez państwo i jego politykę. Każda rodzina ma bowiem prawo do autonomicznych wyborów.

Ważne jest jednak, aby decyzje o rodzicielstwie były, oczywiście, decyzjami autonomicznymi rodziców, ale też decyzjami odpowiedzialnymi, podejmowanymi świadomie, bez zewnętrznej presji. Ważne jest też, aby młodzi ludzie byli odpowiednio przygotowani i mieli zarówno wiedzę, jak i wsparcie w podejmowaniu wyzwań macierzyństwa i ojcostwa; zwłaszcza, że coraz rzadziej mogą korzystać w tym zakresie z pomocy własnych rodziców. Nie mniej istotne jest też wspieranie rodziny w sytuacjach kryzysowych.

Zapewnienie trwałości rodziny, jej *wewnętrznego zdrowia* jest bowiem niezbędnym warunkiem dobrego dzieciństwa, które wymaga zagwarantowania dziecku bezpieczeństwa i spokoju. Dobre, a więc szczęśliwe dzieciństwo to przede wszystkim prawo dziecka do wychowywania się we własnej rodzinie, która jest jego naturalnym środowiskiem, w atmosferze akceptacji i zrozumienia, w warunkach pozwalających na zaspokojenie jego potrzeb na optymalnym poziomie. **Zapewnienie dobrego dzieciństwa** wymaga też

zagwarantowania dziecku odpowiedniego poziomu ochrony zdrowia i edukacji, wypoczynku, czasu wolnego czy rozrywki; to też ochrona jego praw, zapobieganie przemocy i równe szanse życiowe, a to już nie wyłączna odpowiedzialność rodziców, ale i państwa: jego inwestycji i jego korzyści.

Wobec wielości zadań i ról, jakie ma do spełnienia rodzina i jednocześnie różnorodności barier utrudniających jej normalne funkcjonowanie, wymaga ona zewnętrznego wsparcia. Dyskusje o współczesnych problemach polskich rodzin nie mogą toczyć się bez udziału przedstawicieli samych zainteresowanych. Dotyczą one bowiem z jednej strony materii bardzo dyskretnej, życia prywatnego, a z drugiej ochrony i wzmacniania wartości niezwykle istotnej publicznie: szczęśliwej rodziny.

CZĘŚĆ II

Lokalne rozwiązania wspierające rodzinę w województwie opolskim

W wielu społecznościach wsparcie rodziny na różnych etapach życia i w różnych kwestiach nie jest zinstytucjonalizowane. **Rodzina, sąsiedzi, osoby w podobnej sytuacji z danego terenu wzajemnie się wspierają**, bez tworzenia formy prawnej czy formalnej struktury.

Istnieje również szereg **mechanizmów instytucjonalnych i usług publicznych** wspierających funkcjonowanie rodzin w województwie opolskim. Poniżej przedstawiamy informacje dotyczące instytucjonalnego wsparcia rodziny na terenie województwa opolskiego, zebrane przez Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej w Opolu oraz Urząd Marszałkowski Województwa Opolskiego. Informacje te zostały podzielone według typowych sytuacji i wyzwań, przed jakimi stoją ci z nas, którzy decydują się na założenie i utrzymanie rodziny.

1. Chciałabym/Chciałbym dowiedzieć się zawczasu, czy nie będę mieć problemów zdrowotnych, związanych z płodnością.

W Opolu znajduje się Centrum Diagnostyki Ginekologiczno-Położniczej, które zajmuje się m.in. diagnostyką i leczeniem niepłodności.

2. Jestem w ciąży – czy mam zapewnioną opiekę medyczną? Na jakie inne wsparcie przygotowujące mnie do porodu mogę liczyć?

Kobiety w ciąży mają prawo do bezpłatnej opieki medycznej w czasie trwania ciąży oraz przez sześć tygodni połogu. Opieka ta obejmuje szereg badań, które są wykonywane w trakcie ciąży, jak również porady lekarskie pozwalające interpretować wyniki badań. Kobieta ma możliwość wyboru miejsca porodu. Ma również możliwość, składając odpowiednią deklarację, wyboru położnej środowiskowej.

Przyszli rodzice mogą chodzić na zajęcia do Szkoły Rodzenia, gdzie mogą przygotować się na przyjęcie dziecka oraz nauczyć się, jak najlepiej przejść przez poród, jak zajmować się dzieckiem i jak zadbać o siebie po porodzie. W Opolu jest ich kilka. Jedną z nich, przy Samodzielnym Specjalistycznym Zespole Opieki Zdrowotnej nad Matką i Dzieckiem w Opolu, jest bezpłatna.

Po urodzeniu dziecka kobiecie przysługuje urlop macierzyński, odpowiednio mężczyźnie tzw. „tacierzyński”. W III kwartale 2012 r. w województwie opolskim z urlopu i zasiłku w trakcie urlopów korzystało 1187 mężczyzn oraz 3906 kobiet.¹

3. Mamy małe dzieci w wieku do 3 lat – na jakie wsparcie możemy liczyć?

Na podstawie ustawy z 2011 r. dotyczącej opieki nad dziećmi w wieku do 3 lat, w Polsce mogą funkcjonować 4 formy opieki nad najmłodszymi dziećmi:

- **opieka żłobkowa**, do 10 godzin dziennie dla każdego dziecka od 2. tygodnia życia do ukończenia 3 lat;
- **opieka w klubie dziecięcym** – od 1. roku życia do 3 lat, opieka nie dłużej niż 5 godzin dziennie;
- **dzienny opiekun** – opieka na dzieckiem od 20. tygodnia życia do 3 lat, prowadzona przez osobę fizyczną zatrudnioną przez gminę w jej domu lub mieszkaniu spełniającym warunki zapewniające bezpieczną opiekę nad dziećmi (gmina może udostępnić lub wyposażyć lokal);
- **niania** – opieka indywidualna nad dziećmi od 20. tygodnia życia do 3 lat, sprawowana przez osobę zatrudnioną w tym celu przez rodziców dziecka.

W 2012 r. w woj. opolskim było 40 placówek opieki nad dziećmi do lat 3, zapewniających opiekę dla 1728 dzieci.

4. Jestem samotnym rodzicem (matką lub ojcem).

Osoba samotnie wychowująca dzieci ma prawo do wspólnego z dzieckiem rozliczenia podatku dochodowego PIT.

W przypadku, gdy jej środki są niewystarczające do wychowania i utrzymania dziecka, **przysługuje jej prawo** ubiegania się o zasiłek rodzinny. Dodatkowo osobom takim przysługuje dodatek do zasiłku rodzinnego z tytułu samotnego wychowania dziecka.

5. Nasze dziecko jest w wieku przedszkolnym.

W 2011 r. w woj. opolskim było 457 placówek wychowania przedszkolnego, w tym 353 przedszkola i 104 oddziały przedszkolne przy szkołach podstawowych. Liczba miejsc wynosiła 28947. Do tych placówek uczęszczało 79% dzieci w wieku przedszkolnym z całego województwa. Jest to jeden z najwyższych wskaźników w kraju.

¹ Liczba osób pobierających zasiłki i świadczenia krótkoterminowe według województw w III kwartale 2012r., Zakład Ubezpieczeń Społecznych, Portal Statystyczny ZUS, <http://www.zus.pl/default.asp?id=1&p=1&idk=2042>

Wszystkie gminy województwa opolskiego posiadają placówki wychowania przedszkolnego. To gmina decyduje o finansowaniu i dopłatach do przedszkoli. W niektórych gminach umieszczenie dziecka w przedszkolu publicznym jest odpłatne, jak np. w Opolu. W innych płaci się tylko za dodatkowe godziny, a 5 godzin przez 5 dni w tygodniu jest opieką nieodpłatną. Tak jest np. w Niemodlinie. Z jeszcze innego rozwiązania korzysta Kluczbork, gdzie zniżki przysługują rodzinom wielodzietnym. Głównym kryterium przyjęcia dziecka do przedszkola publicznego jest zatrudnienie obojga rodziców. W dużych miastach zdarza się, że dzieci, których oboje rodzice pracują, nie dostają miejsca w przedszkolu, są to jednak pojedyncze przypadki.

Ilość przedszkoli niepublicznych pozwala zaspokoić niedobór miejsc w ośrodkach publicznych.

6. Jakie są w województwie programy i projekty, z których mogą skorzystać rodzice i małe dziecko?

Najbardziej powszechnym programem jest Program Szczepień Ochronnych, w którym zawarte są wszystkie obowiązkowe, bezpłatne szczepienia. Kilka innych szczepień to szczepienia zalecane, które uzupełniając szczepienia obowiązkowe, stanowią optymalne zabezpieczenie dziecka przed chorobami zakaźnymi.

Organizacje pozarządowe oraz instytucje kultury w województwie opolskim oferują różne możliwości spędzania czasu rodzin z dziećmi, zajęcia dla matek z dziećmi oraz dzieci. **Przykładowe formy aktywności** to zajęcia dla dzieci według metody Montessori czy też plastyczne warsztaty rodzinne.

W Opolu istnieje bogata oferta zajęć edukacyjnych, konsultacji oraz atrakcyjnych form spędzania wolnego czasu, m.in. **kurs wiązania chust, masażu dzieci i niemowląt, spotkań z położną, kursy makijażu, warsztaty dequpage, zajęcia wyrównawcze dla dzieci w wieku wczesnoszkolnym, urodziny, wieczory z bajką, warsztaty na każdą porę roku, m.in. mikołajkowe, wiosenne.**

Informacje o wydarzeniach dla rodziców i dziecka znaleźć można m.in. na portalu dla matek w ciąży i rodziców: www.mamawopolu.pl.

7. Chcemy się dowiedzieć czegoś nowego o wychowaniu dzieci.

Na terenie województwa działa szereg organizacji pozarządowych, zajmujących się wsparciem rodzin. Prowadzą one zajęcia dla dzieci, młodzieży i dorosłych, poradnictwo, również dotyczące radzenia sobie w trudnych sytuacjach, kursy dla przyszłych rodziców,

spotkania, szkolenia, organizują wydarzenia okolicznościowe, wyjazdy, imprezy kulturalne, grupy wsparcia dla kobiet. **Poniżej przedstawiamy niektóre z organizacji działających w województwie opolskim:**

- Towarzystwo Przyjaciół Dzieci w Opolu i w Strzelcach Opolskich,
- Fundacja Pomocy Dzieciom SEED w Brzegu,
- Franciszkański Ośrodek Pomocy Dzieciom w Głubczycach,
- Społeczno-Oświatowe Stowarzyszenie Pomocy Dzieciom w Głubczycach,
- Stowarzyszenie Pomocy Dzieciom „Brzdąc” w Kędzierzynie-Koźlu,
- Byczyńskie Stowarzyszenie Oświatowe „Tarcza” w Byczynie,
- Stowarzyszenie Rodziców, Przyjaciół Dzieci i Młodzieży, Osób ze Specjalnymi Potrzebami w Kluczborku,
- Katolickie Stowarzyszenie „Civitas Christiana” w Wołczynie,
- Stowarzyszenie Pomocy Rodzinie „Okaż Serce Innym” w Gogolinie,
- Stowarzyszenie „Otwarte Serce” w Zdieszowicach,
- Stowarzyszenie „Edukacja dla Przyszłości” oraz „Namysłowska Dobra Szkoła” w Namysłowie,
- Towarzystwo Społecznych Działań na Rzecz Dzieci i Młodzieży „Razem w Przyszłość” w Namysłowie,
- Towarzystwo Interwencji Społecznej w Nysie,
- Stowarzyszenie na Rzecz Dzieci i Młodzieży z Rodzin Zagrożonych Patologią Społeczną i Biednych „AMICUS” w Paczkowie,
- Stowarzyszenie Dobrodzień Potrzebującym w Dobrodzieniu,
- Stowarzyszenie Inicjatyw Wobec Zagrożeń „NEPSIS” w Praszce,
- Niemodlińskie Stowarzyszenie Dobroczynne „Nadzieja” w Niemodlinie,
- Stowarzyszenie Kobiet „Pomocna Dłoń” oraz Stowarzyszenie Aktywnej Pomocy Rodzinie „Alternatywa” S.A.P.R.A w Prudniku,
- Stowarzyszenie „Rodzina Kolpinga” w Kolonowskim,
- Regionalne Centrum Wolontariatu przy Opolskim Forum Organizacji Socjalnych Centrum Wolontariatu przy OPS w Zawadzkiem,
- Stowarzyszenie Pomocy Dzieciom i Młodzieży „Serce dla Serca” w Opolu,
- Fundacja Pomocy Dzieciom „Bądź Dobroczyncą” w Opolu,
- Stowarzyszenie Pomocy Dzieciom, Młodzieży i ich rodzinom ELPIS w Opolu,
- Stowarzyszenie na rzecz Środowiska Lokalnego „Chciej chcieć” w Opolu,
- Stowarzyszenie „Immaculata” w Opolu,
- Towarzystwo Rozwoju Rodziny w Opolu.

Informacje o powyższych organizacjach można znaleźć na stronie internetowej bazy.ngo.pl.

Na terenie województwa opolskiego znajdują się również publiczne poradnie psychologiczno-pedagogiczne. Poradnie są specjalistycznymi placówkami resortu oświaty, prowadzącymi działalność diagnostyczną, terapeutyczną, profilaktyczną i doradczą w środowiskach wychowujących dzieci i młodzież. Poradnie udzielają pomocy dzieciom, uczniom, ich rodzicom i prawnym opiekunom, nauczycielom przedszkoli, szkół i placówek mających siedzibę na terenie działania poradni. Podstawowe zadania poradnia realizuje w szczególności przez: diagnozę, konsultacje, terapię, psychoedukację, doradztwo, mediacje, interwencje w środowisku ucznia, działalność profilaktyczną i informacyjną.

8. Jesteśmy rodziną, która lubi spędzać razem czas - gdzie możemy się rozwijać, uczyć razem czegoś nowego?

W województwie opolskim domy kultury, biblioteki, przedszkola, szkoły, fundacje i stowarzyszenia organizują różnego typu wydarzenia, imprezy dla dzieci, młodzieży i rodzin; także w czasie wakacji i ferii zimowych. Niektóre z nich to np. zajęcia dla dzieci podczas ferii zimowych prowadzone w Młodzieżowym Domu Kultury w Opolu. W 2012 r. odbył się **Piknik Rodzinny, organizowany przez Miasto Opole** razem z organizacjami pozarządowymi, **Tydzień Kultury Niebanalnej**, organizowany przez Młodzieżowy Dom Kultury. Muzeum Wsi Opolskiej oraz Narodowe Centrum Polskiej Piosenki przygotowały **wydarzenia związane ze Świątami Bożego Narodzenia**. Miejska Bibliotek Publiczna organizuje **Opolskie Jesienie Literackie**.

W Województwie Opolskim odbyło się w 2012 roku wiele imprez kulturalnych, m.in. Krajowy Festiwal Polskiej Piosenki, Międzynarodowy Festiwal Piosenki Turystycznej „Kropka” w Głuchołazach, Dni Twierdzy Nysa, Dni Miasta w Kędzierzynie-Koźlu.

Więcej informacji można znaleźć na stronie www.opole.pl/turystyka/wydarzenia oraz na stronie www.opolskie.pl w sekcji Kultura.

9. Jestem młodą mamą z niewielkim doświadczeniem zawodowym i chcę wrócić na rynek pracy po urlopie macierzyńskim/wychowawczym.

Obecnie istnieje w Polsce szereg rozwiązań ułatwiających łączenie obowiązków rodzinnych i zawodowych, zwłaszcza w przypadku kobiet. Polegają głównie na:

- możliwości łączenia dodatkowego urlopu macierzyńskiego z pracą w niepełnym wymiarze czasu, przy zachowaniu prawa do wynagrodzenia oraz zasiłku macierzyńskiego i jednocześnie ochronie przed zwolnieniem z pracy (osoby podejmujące zatrudnienie w niepełnym wymiarze czasu w okresie przysługującego im urlopu wychowawczego w ciągu 12 miesięcy podlegają ochronie przed zwolnieniem z pracy);

- wykorzystywaniu elastycznych form zatrudnienia, organizacji pracy i elastycznego czasu pracy;
- wprowadzeniu możliwości dofinansowania, z zakładowego funduszu świadczeń socjalnych, kosztów przebywania dziecka w żłobku lub przedszkolu;
- zrównaniu praw rodziców adopcyjnych z prawami rodziców biologicznych.

Na stronie internetowej Centrum Informacyjno-Konsultacyjnego Służb Zatrudnienia Zielona Linia **znajduje się poradnik** „Powrót do pracy po urlopie macierzyńskim/wychowawczym” (<http://zielonalinia.gov.pl/Powrot-do-pracy-po-urlopie-macierzynskim-1120>).

10. Jesteśmy rodziną wielodzietną.

Wsparciem potrzebującym rodzinom wielodzietnym zajmują się Powiatowe Centra Pomocy Rodzinie oraz Miejski Ośrodek Pomocy Rodzinie w Opolu.

Rodzina wielodzietna ma prawo do świadczeń rodzinnych jeśli spełnia kryterium dochodowe. Są to **świadczenia pieniężne oraz rzeczowe**, jak posiłek dla dziecka, odzież, ale także, co jest mniej powszechne, poradnictwo czy pomoc w znalezieniu pracy. Dodatkowo rodzinom takim przysługuje dodatek do zasiłku rodzinnego z tytułu wychowania dziecka w rodzinie wielodzietnej.

Gmina Kluczbork realizuje **specjalny program dla rodzin wielodzietnych**. Od 1 stycznia 2013 r. w Kluczborku rodzice, którzy mają co najmniej troje dzieci otrzymują kartę, uprawniającą nawet do 50-procentowych zniżek w opłatach za przedszkole, na zakup podręczników szkolnych, na prywatne konsultacje z psychologiem i prawnikiem, ulgi w opłatach związanych z uczestnictwem w imprezach kulturalnych i sportowych.

11. Jesteśmy rodziną z dzieckiem niepełnosprawnym.

Szereg organizacji pozarządowych angażuje się we wsparcie rodzin oraz dzieci niepełnosprawnych. Wśród nich możemy znaleźć: Wojewódzkie Towarzystwo Walki z Kalectwem w Opolu, Stowarzyszenie Rodziców, Przyjaciół Dzieci i Młodzieży, Osób ze Specjalnymi Potrzebami przy Publicznym Przedszkolu nr 2 z Oddz. Integracyjnymi w Kluczborku, Opolskie Stowarzyszenie Pomocy Dzieciom z Zespołem Downa w Opolu, Opolskie Forum Organizacji Socjalnych, Stowarzyszenie Na Rzecz Autyzmu „Uczymy się żyć razem” w Opolu, Olimpiady Specjalne Polska – Opolskie w Kędzierzynie Koźlu, Fundacja Dom Rodzinnej Rehabilitacji Dzieci z Porażeniem Mózgowym w Opolu, Stowarzyszenie Kultury Osób Niepełnosprawnych „WIĘŹ” w Paczkowie, Kluczborskie Towarzystwo Pomocy Sprawnym Inaczej „MUMINKI”, Stowarzyszenie Rodzin i Przyjaciół Osób z Zaburzeniami Psychicznymi „NADZIEJA” w Kluczborku, Fundacja „SYNERGIA” w Opolu, Stowarzyszenie

Przyjaciół i Osób Niepełnosprawnych „Pomóżmy Im” w Lewinie Brzeskim, Fundacja PRODESTE w Opolu, Stowarzyszenie Aktywnej Pomocy Rodzinie „ALTERNATYWA” – S.A.P.R.A. w Prudniku, Caritas Diecezji Opolskiej.

Informacje o podanych organizacjach można znaleźć na stronie internetowej bazy.ngo.pl.

W 15 instytucjach i organizacjach prowadzone są Warsztaty Terapii Zajęciowej.

Dla rodzin, które nie radzą sobie z opieką nad dzieckiem niepełnosprawnym na terenie woj. opolskiego jest 6 domów pomocy społecznej przeznaczonych dla dzieci i młodzieży niepełnosprawnych intelektualnie na 320 miejsca. Istnieje również 11 Środowiskowych Domów Samopomocy. Informacje o tych placówkach można uzyskać w powiatowych i miejskich centrach/ośrodkach pomocy rodzinie.

12. Nie możemy mieć dzieci, gdzie możemy uzyskać pomoc w kwestii adopcji?

***W województwie opolskim są dwa ośrodki adopcyjne:** publiczny Ośrodek Adopcyjny w Opolu, z Sekcją Zamiejscową Ośrodka Adopcyjnego w Nysie oraz niepubliczny Katolicki Ośrodek Adopcyjny i Opiekuńczy, będący jednostką organizacyjną Diecezjalnej Fundacji Ochrony Życia. Do tych ośrodków corocznie zgłasza się kilkadziesiąt par, które podejmują decyzję o adopcji dziecka po wyczerpaniu wszelkich możliwości pozostania rodzicami biologicznymi.*

Rodziny adopcyjne, zarówno w trakcie procesu adopcji, jak również w późniejszych latach wspólnego życia w rodzinie, mogą liczyć w tych ośrodkach na wsparcie specjalistów: psychologów, pedagogów, terapeutów.

***Dziecko adoptowane pozostaje w rodzinie na zawsze.** Istnieje również możliwość czasowego przyjęcia dziecka do swojej rodziny, aby nie trafiło do placówki opiekuńczo-wychowawczej, gdy jego rodzicom ograniczono władzę rodzicielską. W takich sytuacjach można ubiegać się o pozostanie dla dziecka (dzieci) rodzicami zastępczymi na określony czas.*

Osoby, które chcą w ten sposób pomóc dziecku, są kwalifikowane i przygotowywane do nowej roli w Miejskim Ośrodku Pomocy Rodzinie w Opolu. Rodzina zastępcza otrzymuje pomoc pieniężną na częściowe pokrycie kosztów utrzymania umieszczonego w niej dziecka.

Przykłady dobrych praktyk

Opole

Dobre praktyki to rozwiązania, które zostały wdrożone i przyniosły spodziewany efekt. Mając nadzieję, że będą one inspiracją do tworzenia pomysłów, które będzie można wdrożyć w różnych gminach województwa opolskiego, przedstawiamy kilka z nich.

Województwo opolskie realizowało i nadal realizuje projekty w ramach Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki, nakierowane na wsparcie rodzin.

1. Jedną z takich inicjatyw jest **projekt Mobilni Rodzice, organizowany przez Opolskie Centrum Rozwoju Demokracji Lokalnej FRDL**, w ramach którego wsparciem objętych zostało 40 kobiet. Były wśród nich kobiety bezrobotne oraz nieaktywne zawodowo z terenu województwa opolskiego, powracające na rynek pracy po przerwie związanej z urodzeniem i wychowaniem dziecka oraz po raz pierwszy wchodzące na rynek pracy. Stworzono dla nich kilka wzajemnie uzupełniających się modułów wsparcia, wzmacniających ich pozycję na rynku pracy oraz pewność siebie. Co ważne, elementem wsparcia była pomoc w zorganizowaniu życia rodzinnego na czas udziału w projekcie.

2. **Gmina Biała przeprowadziła projekt Wspólny rozwój – ja w przedszkolu, mama w pracy**. Autorzy kompleksowo podeszli do grupy docelowej – wsparciem udało się objąć wszystkie przedszkola i oddziały przedszkolne z terenu gminy. W ramach projektu przeprowadzono wiele powiązanych ze sobą działań, elastycznych form edukacyjnych oraz zajęć dodatkowych, pozwalających na kształtowanie różnorodnych umiejętności, w tym: rozwój zainteresowań, zdolności, nauka czytania i pisanie, rozwój logicznego myślenia, zapamiętywania, pewności siebie, samodzielności, umiejętności pracy w grupie poprzez uczestnictwo w zajęciach dodatkowych (m.in. zajęcia ekologiczno-przyrodnicze i rytmiczne, nauka j. angielskiego, zajęcia teatralne i plastyczne oraz wycieczki krajoznawcze), co w pozytywny sposób wpłynęło na organizację życia rodzinnego, a także aktywizację zawodową rodziców.

3. **Dzięki projektowi Nasze przedszkole, zorganizowanemu przez Starostwo Powiatu Prudnickiego**, zostało utworzone Przedszkole Specjalne dla dzieci upośledzonych w stopniu umiarkowanym i znacznym oraz dla dzieci z autyzmem w Specjalnym Ośrodku Szkolno-Wychowawczym w Prudniku. Ponadto zorganizowano cykl konsultacji dla dzieci z psychologiem, logopedą, terapeutą.

W ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Opolskiego na lata 2007-2013 zrealizowano również wiele programów wspierających rodziny.

4. W Gminie Kędzierzyn-Koźle utworzono otwartą strefę rekreacyjno-sportową. W centrum miasta powstało miejsce wypoczynku dla wszystkich mieszkańców. Dzięki realizacji projektu utworzono strefę, w której aktywnie spędzać czas może młodzież (skate park, boiska do koszykówki) oraz osoby starsze (ścieżki spacerowe). **Zadbano także o potrzeby osób niepełnosprawnych:** w ramach projektu powstał m.in. „ogród zapachów”, w którym dzięki posadzeniu intensywnie pachnących roślin oraz umieszczeniu tablic w języku Brailła przyrodą mogą zachwycać się również **osoby niewidome.**

5. Regionalne Centrum Turystyczne „Dolina Małej Panwi” utworzone zostało przez Urząd Gminy Zawadzkie, w celu stworzenia infrastruktury turystycznej w malowniczej dolinie Małej Panwi. Dzięki realizacji projektu **powstał szlak kajakowy** (przystanie, wygodne obejścia przeszkód) **oraz ścieżki spacerowe i rowerowe,** z których aktywnie mogą korzystać całe rodziny.

Dobre praktyki z całego kraju

Kancelaria Prezydenta RP, pod hasłem „Dobry Klimat dla Rodziny”, ogłosiła konkurs dla samorządów powiatowych i gminnych na najlepsze, innowacyjne działania wspierające rodziny na poziomie lokalnym. Poniżej prezentujemy wybrane przykłady takich praktyk – wydaje się, że warty naśladowania w innych regionach kraju.

1. Urząd Miasta Wrocławia już w 2005 roku, jako pierwszy w Polsce, uruchomił program innowacyjnego i kompleksowego wsparcia rodzin wielodzietnych, ułatwiając im dostęp do kultury, sportu i usług. Szeroka współpraca z różnymi instytucjami, organizacjami pozarządowymi, wolontariuszami umożliwiła wprowadzenie i działanie „**Karty Rodzina Plus**”. Jest to system wejściówek i zniżek dla rodzin wielodzietnych dający uprawnienia do korzystania z:

- ulgowych biletów wstępu na kąpieliska, Opatowiecką Wyspę Przygody, do Wrocławskiego Parku Wodnego, na rejsy po Odrze,
- bezpłatnych przejazdów MPK w soboty, niedziele i święta,
- ulgowych biletów do wybranych teatrów, opery, filharmonii,
- bezpłatnego wstępu lub biletów ulgowych do muzeów i na wystawy oraz do ZOO,
- bezpłatnego badania i zajęć korekcyjnych w Centrum Korekcji Wad Postawy oraz z preferencji przy rozpatrywaniu wniosków na turnusy rehabilitacyjne,
- bezpłatnego szczepienia przeciw grypie, meningokokom, pneumokokom i rotawirusom,
- bezpłatnego poradnictwa psychologicznego, pedagogicznego, prawnego i socjalnego.

Wrocławska „Karta Rodzina Plus” wspiera blisko 3500 rodzin wielodzietnych.

2. Moje Dzieci i Ja to projekt realizowany w Kościerzynie przy współpracy Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej, Centrum Kultury i Sportu, Poradni Psychologiczno-Pedagogicznej oraz Zielonej Szkoły w Szymbarku. Miasto Kościerzyna dostrzegło potrzebę wsparcia rodzin niepełnych, korzystających z pomocy społecznej, u których obserwuje się problemy wychowawcze z dziećmi, a nawet niewydolność opiekuńczo-wychowawczą. Program ma na celu podniesienie kompetencji wychowawczych w rodzinach niepełnych i zapobieganie konieczności umieszczenia dzieci w zastępczych formach opieki. Rodzice mają okazję uczyć się właściwej komunikacji i umiejętności wychowawczych na zajęciach „**Szkoły dla Rodziców**”. Ponadto prowadzone są **wspólne zajęcia rodziców z dziećmi**, pozwalające wzmacniać wzajemne więzi. Przykładem takich zajęć są **warsztaty teatralne, zajęcia kulinarne, wyjazdy na basen, do teatru, kina** oraz uczestnictwo w rozmaitych spotkaniach.

3. Miasto Siedlce jako element Strategii Rozwoju Miasta do 2015 roku, przy współpracy z Agencją Rozwoju Miasta, Siedleckim Towarzystwem Budownictwa Społecznego F. Kofedy, Siedleckim Towarzystwem Samorządowym oraz firmami prywatnymi, realizuje **Program Budownictwa Komunalnego**. Jest to pionierski w skali kraju program budownictwa komunalnego i socjalnego, zakładający **podwyższenie standardu życia siedleckich rodzin**, w tym tych najuboższych. Preferowane są **młode małżeństwa** ubiegające się o mieszkania. Dzięki partnerstwu publiczno-prywatnemu udało się wybudować **dwa bloki mieszkalne dla 66 rodzin**.

**WAŻNE
SPRAWY
POLSKICH
RODZIN**

PREZYDENCKIE SPOTKANIA OBYWATELSKIE